СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 142. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 19. червня, 1929. VOL. XXXVII. No. 142. Jersey City, N. J., Wednesday, June 19, 1929. THREE CENTS.

СЕНАТ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ЦІЛКОВИТОЮ ЗМІНОЮ ТАРИФИ

А ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР Є ПРОТИ ЦЬОГО. КОНГРЕС ВИБИРАЄТЬСЯ НА ДВОМІСЯЧНІ ФЕРІЇ.

ВАШИНГТОН, 18. червня. — Сенатор Бора вніс резолюцію, в якій домагався, щоби ревізію тарифи обмежити тільки до фармерських продуктів. За резолюцією заявилося 38 голосів, а проти неї було 39. Значить, резолюція Бори перепала більшістю одного голосу. Кажуть, що це сталося нарочно, бо сенат хотів тільки заманіфестувати, що не погоджується з пляном обмеження ревізії тарифи.

Президент Гувер підчеркнув, що він скликав надзвичайну сесію конгресу тільки для полагодження фармерської проблеми й обмеженої тарифи, тому він заявляється проти загальної ревізії тарифи.

Супроти полагодження фармерської справи обі палати конгресу рішили згідно відложити дальші наради на два місяці, себто до 19 серпня.

ЦИВІЛЬНІ БУДУТЬ РІШАТИ.

ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ЗБРОЄННЯ НА МОРЮ.

ВАШИНГТОН, 18. червня. — На принятю Товариства Паломників у Лондоні виголосить новий американський амбасадор Дос промову, в якій подасть подробиці щодо цього, як представляє собі Америка обмеження зброєння на морю і зменшення фльоти. Кажуть, що та справа буде віддана в руки цивільних експертів-техніків, які предложать відповідний плян.

ТУТ ГИНУТЬ ЗІ СПЕКИ, А ТАМ СНІГ.

НЬЮ ЙОРК, 18. червня. — Від 46 літ не занотовано в червні таких горячих днів, як їх тут тепер маємо. Кождого дня падають свіжі жертви спеки, а вчора згинуло через спеку аж 11 осіб.

В тім часі доходять відомости з Каліфорнії, що там падає — сніг.

ТАЙНА СКОРОГО ЗАКІНЧЕННЯ РЕПАРАЦІЙ.

КЛІНТОН, Ню Йорк, 18. червня. — Тепер виходить на яв, чому в репараційних переговорах серед найбільшого напруження наступив мирний зворот. Ото приятелі голови репараційної конференції Овена Янга подають, що членів комісії знали, що Йонг хоче бути на весілю свого сина й поспішилися з нарадами, щоби не робити прикрости Йонгови, котрий хотів бути на весіллю. Йонг прибув на весілля в самий час.

ВЖЕ НЕ БУДУТЬ ТАК ДУЖЕ ВОЮВАТИ.

ПРОГИБІЦІЇНІ ПРИБЕРЕЖНІ АГЕНТИ БУДУТЬ МАТИ ПРАВО ВЖИВАТИ ТІЛЬКИ ПІСТОЛІВ ДЛЯ ВЛАСНОЇ ОБОРОНИ.

ВАШИНГТОН, 18. червня. — Білий Дім і департамент скарбу заспокоїть кождого дня зі всіх сторін протестами в справі послідних смертних пострілів, доконаних прогибіційними агентами.

Сімур Ловмен, асистент секретаря скарбу, подає, що видано розпорядок, яким заборонено прибережній прогибіційній патрулі уживати рушниць, а дозволено мати тільки пістолі, що призначені для самооборони.

ВРАТУВАВСЯ, АЛЕ ЗАПАЛИВ ЛІС.

ГЕМОНТОН, Н. Дж., 18. червня. — Доналд Дарбі, 21-літній летун, завважив, літаючи, що його машина запалилася. Був настільки притомним, що в одній хвилі спустився вниз і, злетівши на землю, скочив на дерево й виратувався від смерти. Горіючий літак запалив знову ліс, а коли люде позбігалися, то не знали, до чого братися: чи ратувати ліс, чи стягати летуна з дерева, бо довкола нього горіло. Взялися перше ратувати ліс і гасити вогонь довкола дерева.

БІЛИЙ ДІМ НЕ Є ДЛЯ ЧОРНИХ.

СЕНАТОРИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЦЬОГО, ЩО МИССИС ГУВЕР ЗАПРОСИЛА НА ЧАЙНИЙ ВЕЧІР НІГЕРКУ, ЖІНКУ ПОСЛА-НІГРА.

ВАШИНГТОН, 18. червня. — Сенатор Бліз з Савт Каролайни вніс резолюцію, якої не поміщено правдї в сенатських рекордах, але яку відчитано, а в якій він пригадує теперішнім жителям Білого Дому, що цей дім призначений для білих. Це має бути алюзія до Миссис Гувер, яка недавно запросила на чайний вечір жінки конгресменів, а між ними і Миссис Пріст, жінку нігерського члена конгресу з Шикаго.

$101,000,000 НА ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ.

ВАШИНГТОН, 18. червня. — „Закон про збут хліборобських продуктів" — так називається офіціяльно ухвалений закон про допомогу фармерам. Супроти цього, що він вже ввійшов у силу, сенат і палата після ухвалили вчора першу рату на початкові видатки допомогової фармерської акції. Ухвалено на ту ціль $101,000,000.

БЕРД ГОТУЄТЬСЯ ДО ВЕСНЯНОЇ ВИПРАВИ.

МАЛА АМЕРИКА, Антарктика, 18. червня. — Полярний дослідник Берд робить тепер серед зими приготовання до вилетів, які задумує влаштувати в різні сторони, щоби розслідити невідомі досі гори і простори. Будуть робити виправи рівнож і санками. Наступить це доперва під весну, яка зачинається на полудневім бігуні около половини жовтня.

ВИМІНЮЮТЬ СТУДЕНТІВ.

НЬЮ ЙОРК, 18. червня. — Американсько-скандинавська фундація подає, що за послідний рік удержувала вона 59 студентів, яких спроваджує зі Скандинавії і посилає до американських університетів та різних фахових шкіл і яким вироблює посади в Америці, а знову американським студентам допомагає дістати занятє в Скандинавії. В той спосіб хоче товариство зблизити Америку і Скандинавію близше до себе.

УМЕР ГЕНЕРАЛ БУТ.

У віці 73 літ умер в Лондоні (Англія) генерал Бут, що був головою „Армії спасення". Підчас його хвороби дійшло було до великої кризи в армії, коли Бут противився виборови свого наслідника, доказуючи, що стан його здоровля дозволяє йому залишитися далі при проводі армії.

ГАРНИЙ ЖЕСТ НАШИХ МИСТЦІВ-МАЛЯРІВ.

Артисти Петро Холодний і Іван Іваненць жертвували на оселю робітників пера по одній картині. „Т-во письменників і журналістів" у Львові відступить ці картини по їх нормальній ціні комусь-будь із наших аматорів мистецтва, згідно з бажанням артистів, щоби їхні твори перейшли у надійні руки.

РЕВІЗІЇ И АРЕШТИ.

Ревізії й арешти йдуть дальшим ходом по всіх повітах Західної України.

Дня 12. травня заарештовано селянина Ст. Шевського з Яворівщини, заковано в кайдани і відставлено до Львова. В селі Чорниляві тогож повіту заарештовано учнів гімназії: Василя Перуна й Волод. Грабовського. Ціла хмара шпіків зі Львова зіхалась до Яворівщини.

Такий самий стан панує в Самбірщині. Дня 13. травня переводила поліція цілий день ревізії й арештування серед учеників самбірської гімназії і вчительського семінара. Першого дня арештовано понад 30 учеників, а на другий день около 100. Поміж арештованими були й такі ученики, що на другий день мали сідати до письменної матури. Поліція робила ревізії й арештування тому, бо довідалася, що пластуни відбували вправи за містом, а діставши спис пластунів у руки, арештувала їх під замітом принадежности до недозволеного товариства Того самого дня відбулася в Самборі карна розправа проти 35 селян з Луки за те, що вони зійшлися в Народному Домі і слухали виклади про шкідливість алькоголю. Селян увільнено від вини й кари.

ПРИСУД У СПРАВІ КРОВАВИХ ПОДІЙ У БАТЯТИЧАХ.

Дня 24. травня ц. р. запав присуд у справі подій, звязаних зі стрійком селян у Батятичах.

Дня 11. січня ц. р. застрайкували селяне Батятич. бо не хотіли за собачу платню працювати на тартаку. Безпосередною причиною стрійку було ще, що фірма піднесла ціну на опалове дерево на 10 золотих, тоді, як за перевіз платила по 5—8 зол. за цілий день праці з кіньми. Тоді селяне порішили розпочати стрійк і вибрали стрійковий комітет. У стрійкову акцію вмішалася поліція, і стрійк покінчився тим, що від поліційних куль згинуло 4 селян, кільканацять було тяжко ранених, а 46 селян стануло перед судом присяжлих у Львові. На розправі обжалованих описували стан нужди, в якому приходиться їм жити. Заробітки мізерні, визиск праці немилосердний, а поратунку не було ні відкуди. Одинокий ратунок бачили в стрійку, тим більше, що минулого року стрійкували в дворі і вибороли собі підвищення заробітної платні.

Та не помогли ніякі аргументи оборони, ніякі докази невинности обжалованих. Польський суд замість потрактувати до відвічальности поліцію, що стріляла до невинних зголоднованих селян і чотирох з них убила, засудив тяжко 40 селян: двох по одному з роки тяжкої тюрми, одного на 10 місяців, 9 на 8 місяців, 6 на 7 місяців, 4 на 6 місяців, двох на 1 місяць, 9 на три тижні, а 7 на два тижні тяжкої тюрми. Проголошення такого присуду викликало величезне враження. Звеселжені селяни почали плакати, а селянє похнюпивши голови, слухали виміру кари у глибокій мовчанці.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В понеділок, 17-го червня с. р., по короткій недузі, помер **Василь Костецький.** Покійний помер в силі віку, прожившии всего 47 літ. Походив з села Токи, повіт Збараж. До Америки приїхав в 1903 р. Прожив в Ню Йорку, Джерзи Сити, Елізабет, а останніх 9 літ в Плейнфілд, Н. Дж.

В Елизабеті й Плейнфілді провадив бучерню і грошерню, і як солідний бізнесмен виробив собі загальне пошанованя між Українцями й Американцями. Покійний був членом Українського Народного Союза понад 22 роки, і щиро інтересувався справами народними та нашої еміграції взагалі. Вірив в значіння науки й щедро підпомагав в укінченню студій бл. п. д-р Пазділійови, що став опісля українським лікарем.

Покійний полишає жену й четверо дітей, трох синів і дочку. Старший син Григорій укінчив два роки медицини, а молодший Нестор один рік прав в Рутгерс Юніверсіти.

Будучи гарної, спокійної вдачі, покійний зєднував собі був загальне признанне й пошанівок між своїми й чужими. Похорон відбудеться в четвер, 20. червня, з дому жалоби 35 Fairview, N. Plainfield, N. J., а відтак з церкви св. Володимира в Елизабет, Н. Дж. і Землят Йому Пером.

ЮВИЛЕЙ АКАДЕМИКА П. А. ТУТКІВСЬКОГО.

Дня 19. травня в Київі, в салі палати праці відсвятковано 70-річчя визначного українського вченого, члена ВУЦВК-у і директора українського науково-дослідницького геольогічного Інституту, акад. Павла А. Тутківського. У святкуванні взяла участь вся радянська суспільність України. Представник Наркомосвіти Оберський, зазначив великої ваги наукову діяльність Тутківського та його допомогу радянській владі у виконуванні велитенських завдань, що стоять перед нашою країною. Акад. Тутківський є зразок тих учених, яких треба обирати на академиків.

Ювилята вітали представники наукових і громадських організацій Київа, Харкова та инших міст. Акад. Тутківський одержав багато привітань від наукових і громадських організацій Союзу, від Всесоюзної Академії Наук, Пруської та Саксонської Академії Наук, Польської Академії Наук, польського геольогічного Інституту, що обрав його на почесного члена, від наукових організацій Англії та инших держав. На пошану ювилята геольогічному Інститутові надано імя „Інститут ім. академика П. А. Тутківського".

ВІДКРИТТЯ 2-ГОЇ ПЕРЕСУВНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ВИСТАВИ.

2-га пересувна Всеукраїнська Виставa образотворчого мистецтва (малярство, архітектура, графіка, скульптура), що й влаштовує Управління Мистецтв Наркомосвіти УСРР, відкривається 2. червня ц. р. в примішенні київської Картинної Галереї. У виставі беруть участь усі мистецькі об'єднання України та окремі мистці, а також і ті, що перебувають у СРСР та за кордоном.

Виставa пробуде в Київі понад 3 тижні, потім поїде до Одеси, Харкова та в робітничі райони УСРР. За проектом НКО України на придбання мистецьких творів з виставки має бути приділено для Київа 8,000 карб, та стільких для Одеси й Харкова.

ВІДПЛАТИЛИ.

На болгарсько-югославянському кордоні Болгари застрілили югославянського сержанта Філіпова, що кілька місяців тому застрілив трох болгарських селян, котрі переходили кордон, щоби відвідати своєю рідню в другій половині свого рідного села, яке тепер переділено кордоном на двоє.

АВТОГРАФИ КОЦЮБИНСЬКОГО.

Одеське наукове товариство знайшло новідомі автографи Коцюбинського. Ці автографи відносяться до часів перебування Коцюбинського в комісії для боротьби з фільоксерою.

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВИ ПРОЕКТІВ УВІЧНЕННЯ ПАМЯТИ ШЕВЧЕНКА.

Виставу проектів відкривається в приміщенні Київської Філії Інституту Т. Шевченка. Після відкритого засідання Виставкому відбудеться громадський огляд виставлених проектів. До огляду виготовлено майже всі київські експонати, але що дня надходять нові від окремих громадян, отже виставa з дня на день збогачуеться. Усім відвідувачам даватимуться потрібні пояснення, а також збиратимуться анкетні відповіди про те, яку ідею варто вкласти в оформлення могили Т. Шевченка.

РЕПРЕСІЇ ПРОТИ „НОВОГО ЖИТТЯ".

Дня 14. травня відбувався перед карним трибуналом у Холмі розправа проти відповідального редактора газети „Нове Життя", Павла Щербака. Його потягнено до відвічальности за поміщення в минулому році деяких статтей. Після розправи трибунал присудив Щербака на 2 роки і 10 місяців тюрми з позбавленням прав. Одночасно на пропозицію прокуратора трибунал припинив видання „Нового Життя" на протяг 3 років.

МАСАКРА СЕЛЯН У БАТЯТИЧАХ.

Дня 10. травня почалася перед карним судом у Львові розправа проти 46 селян з села Батятич, равського повіту, обвинувачених за викликання заворушень в іхньому селі 11. січня ц. р. Пропамятного дня в часі стрійку прийшло до сутички з поліцією. Поліція відзвала до безборонних селян, між якими були також діти, крісові салъви, наслідком яких 4 селян вбито, а богатьох ранено. Судовий процес потрєває кілька тижнів. Під теперішню пору переслухують самих свідків. З їх зізнань виходить, що на поліції їх били й через те вони мусіли складати такі зізнання, які були потрібні поліції. На розправі всі відкликають свої первісні зізнання. Наслідком цього кількох свідків арештовано на сал. розправ під замітом фальшивих зізнань.

РЕВОЛЮЦІЯ НА УКРАЇНІ.

„Наша Реч" довідується з Констанци (Румунія), що прибувші з пристаней Чорного моря моряки розказують про революційну струю на півдні України. Селяне виганяють большевиків з сіл. У відповідь на це гатує червона армія мирне населення, тому, що селяне відказуються продавати хліб для міського населення.

В Одесі та инших приморських містах печуть хліб з полови, ячменю та сіна. Але й цього хліба нема подостатком.

РУКОПИСИ ВАГНЕРА.

В одному із „сейфів" одного лондонського банку найшли ріжні рукописи Р. Вагнера, що перележали там 30 літ. Є там партитури, любовні листи і рукопис ріжного життєпису композитора. Все це було власністю одної Англійки, яка підготовляла студію та вмерла, не здійснивши свого наміру. Ці матеріали мають велику вартість.

ФРАНЦУСЬКА ТА ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА АТАКУЄ МЕК ДОНАЛДА

НЕЗАДОВОЛЕННЯ ЗІ СПРОБИ АМЕРИКИ ТА АНГЛІЇ ПОРОЗУМІТИСЯ ЛИШЕ МІЖ СОБОЮ. ОБУРЕННЯ З ПРИВОДУ СТАТТІ МЕК ДОНАЛДА ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ.

ПАРИЖ (Франція), 18. червня. — Французькі націоналістичні кола незадоволені заявою Мек Доналда про бажання досягнути порозуміння з Америкою в справі „свободи морів". Тут думають, що таке порозуміння може статися на тій підставі, що Америка дасть вільну руку Англії в Европі, а Англія Америці на другій половині земської кулі. Це буде значити прихід англо-американської гегемонії на морях.

Трохи заспокоїла їх заява посла Доса, що Америка й Англія будуть шукати спільного порозуміння в справі морського обеззброєння з иншими державами. Але всеж панує велике недовіря до можливого англо-американського аліянсу в Европі й навіть у Японії.

Лондонська недільна газета видрукувала давно написану статтю Мек Доналда, в якій він критикує ріжні держави за їх політику супроти національних меншин. Мек Доналд особливо нападає в тій статті на Італію за її репресії супроти Славян та Німців, що опинилися під панованням Італії. Таксамо він уважає неровзвязаною квестію меншин у Франції, в Альзації та в Сарському басейні. Французів обурює, що Мек Доклад ставить справу населення Сарського басейну, який анектований від Німеччини як компенсація за війну, разом зі справою Альзації, яку Франція вважає своєю корінною землею.

Французька преса заявляє, що Мек Доналд тепер скинув маску зі свого облича, бо те, що він думав кілька місяців тому до виборів, він думає й тепер, коли став премієром Англії, „проти інтересів якої він виступав у часи Великої Війни". А як відомо, він був проти війни.

НЕ ПУСКАЮТЬ І ДО АНГЛІЇ.

РОЗІШЛАСЯ БУЛА ЧУТКА, ЩО ТРОЦЬКОГО ВПУСТИЛИ ДО АНГЛІЇ, АЛЕ ЦЕ НЕПРАВДА.

ЛОНДОН (Англія), 18. червня. — Газета „Дейлі Скеч" повідомляє, що Мек Доналд відмовився видати візу на візд Трощого в Англію. Як відомо, Трощький просив правительство Партії Праці, щоби воно дозволило йому приїхати в Англію для курації та для „наукової орботи" по писанню своєї біографії.

ЗАЙПЕЛЬ І ФАШИСТИ.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАЙПЕЛЯ ОРГАНІЗУВАЛО І ПІДТРИМУВАЛО ФАШИСТІВ.

ВІДЕНЬ (Австрія), 18. червня. — Робітнича газета „Арбайтер Цайтунг" оголошує документи, з яких видно, що бувший премієр-міністер Австрії прелат Зайпель організував та урядово підтримував фашизм в Австрії. Він з державних коштів видавав значні суми грошей на утримання фашистівської армії „гаймвер".

Багато виступів „гаймвери" були організовані правительством. Наприклад, відомий виступ гаймвери" Вінер Найштадті з демонстрацією проти соціялістичного „шуцбунда" був аранжований правительством. Поза правительством „гаймвер" мала підтримку від фабрикантів та инших капіталістів Австрії.

Навіть антисоціялістичні газети засуджують таку поведінку Зайпеля, вважаючи, що кожна партія може піддержувати свої організації, але не правительство, яке має дбати про добро цілої держави.

ПРОТИ ОКУПАЦІЇ.

НАСЕЛЕННЯ УРЯДУЄ ВЕЛИКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ОКУПАЦІЇ НАДРЕНІ ТА САРСЬКОГО ВУГЛЯНОГО БАСЕЙНУ.

ШТУТГАРД (Німеччина), 18. червня. — Тисячі мешканців Надренї врядили демонстраційний похід проти окупації військами антанти Надренї. Демонстранти вимагали безпроволочної евакуації Надренї без жадних компенсацій та усунення всякої чужоземної контролі.

ГОЛОВНЕ ПРИГОТОВЛЕННЯ.

ЛЕТУНИ „ЖОВТОЇ ПТИЦІ" КАЖУТЬ, ЩО УСПІХ ПЕРЕЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН ЗАЛЕЖИТЬ ВІД СОЛІДНОСТИ ПРИГОТОВАННЯ.

ПАРИЖ, (Франція) 18. червня. — Летуни „Жовтої Птиці" кажуть, що перелет через океан потребував усього тринять годин, але затє приготовлення для цього забрали майже рік, щоби перелет удався. Треба було цілих три місяці робити ріжні спроби з літаком, щоби перевірити кожну його частину й упевнитися, що вона повність своє функції перфектно.

Потім вісім місяців пройшло в тренуванню трох летунів. Один тренувався в пільотажі, поступивши летуном в аероплоч, другий тренувався як механік, а третий як навігатор. Тому лише, сполучивши всі свої знання теоретичні й практичні, ім пощастило перелєтіти через океан.

Лиш один Ліндберг сполучив у собі все те, що довгою практикою набули три летуни „Жовтої Птиці". Тому Ліндберг і досі в летництві є одинокий.

ВЕЛИКИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

ВЕЛІНГТОН (Нова Зеляндія), 18. червня. — В Новій Зеляндії був великий землетрус, якого не запамятали ще з 1901 року. Землетрус заподіяв багато матеріяльних шкід, а також є людські жертви.

Дотепер виявлено, що багато будівель знищено, а вби. тих налічено покищо 9 людей. Дальші шкоди зясовуються.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 85 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сіті і Заграницею:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОГИБІЦІЯ НА ПЕРШИЙ ПЛЯН

Цілий ряд подій вказує на те, що прогибіція висувається тепер на одно з перших місць американської політики. Серед загального зацікавлення прогибіційним питанням проголошують газети Герста відзначений 25-тисячною надгородою плян заведення тверезости на місце прогибіції. Плян цей одержано як один з кількадесяти тисяч планів, надісланих у відповідь на конкурс Герста.

Відзначений надгородою плян Франклина Чейса Гойта, головного судді діточого суду в місті Нью Йорку, незвичайно цікавий наперед тим, що він збирає вперше основні думки більшости думаючих Американців про прогибіційну справу. Судія Гойт стверджує, що думаючі Американці погоджуються в прогибіційній справі на отсі точки:

Перше: що Вісімнайцята Поправка, котра завела прогибіцію, не дасться правно змінити через довгі роки. Неможливе се тому, бо не можна собі представити, щоби тринадцять шість американських стейтів згодилося на її знесення.

Друге: що на місце загально-краєвої прогибіції не дасться завести стейтової прогибіції, себто не буде можна завести закона, після якого правом розпоряджати виробом і торговлю алькоголю буде заряджувати кождий стейт з осібна. Не погодяться тєж Американці з думкою, щоби горівкою торгувала держава.

Третє: що обмеженнє закона Волстеда так, щоби змінити процент алькоголю, не можна назвати розвязкою питання.

Супроти сього судія Гойт радить таке: Конституційна Поправка, каже він, не забороняє виробу, перевозу й продажі алькоголічних напитків, але опиняючих напитків. Конституція забороняє лишень їх, а не алькоголічні напитки, як кажеться в законі Волстеда. Се лишає нам фіртку до виходу зі ситуації. Най закон забороніть виріб, перевіз і торговлю опиняючих напитків з винятком призначених для промислу й медицини, а зате най дозволить стейтам регулювати в своїх межах виріб і продажу всяких солодових, варених і ферментових напитків. За опиняючі напитки, заборонені законом, повинні вважатися дестильовані спирти такі, як горівка. Їх треба відрїжнити від пива й вина. Инчими словами, судія радить заборонити горівку й тим подібні трунки, а дозволити вино й пиво. І він думає, що се не противиться постановам американської конституції.

Щоби не сказали суди про таке пояснення конституції, на всякий случай саму появу та відзначенне такого пляну показує на те замішанне, серед якого наїшлося американське громадянство через неорузмне бажанне заводити тверезість при помочи державного примусу.

Др. Остап Грицай.

НАРОДИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ

(12)

III. Нідерлянди й Филип II.

VIII.

Наслідник Альби в Еспанії, Луї Рекезенс (**Requesens**) був, правда, настільки виразомілий, що зліквідував окончено „Кріваву Раду" і не брався видушувати з народу „десятини", але й його головним-завданням було гнобити вольного духа в краю і закріплювати тут насильно режім Еспанїв. За його управи бачимо дальший розвиток визвольних змагань народу, які зосереджуються тепер на північ краю, де дві, вже мною часто згадувані провінції, Голянд і Зелянд, простором не більші, ніж 137 кв. км., усюсюються щораз тісніше і стають так головним засновком будучих незалежних Нідерляндів. Тут кальвінізм був уже закріплений скрізь, на вдержання збройної сили давала провінція Голянд постійно 210.000 гульденів місячно, а голяндські салдати служили при армії без плати. Боротьба ішла далі. Після кріваної перемоги Еспанїв 14. IV. 1574 р., на схід від міста Німвеген, наступала пропамятна облога міста Лейден (**Leyden**), яка тривала від мая до жовтня 1574 р. і належить до найкращих геройських подвигів в історії нідерляндської боротьби за волю. Еспанїв було 8.000, горожан міста приблизно 50.000 з невеликою збройною залогою, затем під командою двох великодушних героїв: військового начальника Яна Фан дер Доз (**Does**) та посадника міста Андрія Верфда (**van der Werf**). Чесвична проклямація амнестії Рекезенса проголосила тоді помилуванна тим, що покинуть ному віру і стануть вірними еспаньскими підданими. Але Голяндці заявили, що „Як довго в їх краю є ще хоч один чоловік, то вони готові боротися за слово Господа і волю вітчини". На перекір тому, що еспанськи шанців, які тіточували місто, було 65, та що після чвертьрічної оборони в місті настав страшливий голод, Лейденці не гадали здаватися ворогові. Вже 8.000 людей впало трупом частю з нового виснаження, частю з затроєнна падлиною (мучені голодом живилися й мертвими псами, котами і щурами), а доходило й до того, що Верф — як кажуть — заявив готовість **пожертвувати власне тіло на їжу для оборонців міста.** Та мимо всього геройства, з яким Лейденці зносили муки голоду, Еспанці булиб може всетаки добули місто, колиб не нечувана своєю величю замисл Голяндців: отворити пробоєм усі греблі й зачати упроздок рік Мази й Айсель (при їх вході до моря) на-просторі чотирох миль від Ротердаму до Лейдену, і затопивши так водою весь простір аж до Лейдену, дати змогу „Гезам моря" підплинути кораблями із поміччю під місто, а Еспанців уразз їх обозами погрузити в воді. Це і сталося д. 3. серпня, без огляду на те, що напливаюча нестримно вода затопила собою і всі села враз з левадами та ланами, що стояли саме повні найрозкішнішого збіжа. Тільки загата, що берегла місто Лейден від моря, лишилася цілою неотворена. Та коли тепер кораблям Гезів і справді вдалося наблизитися до міста, отворено ще й останні загати в безпосередній близі Лейдену, і от Еспанці, спасаючись, тепер перед певним потопом, дня 3. жовтня кинулися стрімголов утікати. Місто було врятоване, а на вічну памятку його преславної оборони рішив парлямент голяндської провінції заснувати в Лейден університет, як перший протестантський в Нідерляндах. Його отворено дня 5. лютого 1575. Одначе важнішою для розвитку подітичних подій була та обставина, що недовго опісля — 4. VI. т. р. — обі революційні провінції, Голянд і Зелянд, заключили між собою **першу унію**, в силу якої довірили Вільгельмові на час війни найвищу владу, а опісля на внесення самого Вільгельма рішилися проголосити свою **незалежність від короля (Дельфт, 1575, жовтень).** Колиж Рекезенс, не відвяши в суті речі нічого, в слідуючім році помер, а еспанське військо, сворохобившись ізза того, що вже від довшого часу не діставало ніякої платні, знищило д. 4. XI. 1576 місто Антверпен там страшно, що зрувнявало тут 500 найкрасших будинків, вимордувало 8000 людей і зрабувало майна на 15 міліонів гульденів, то Голянд і Зелянд, а з ними вже й 11 південних провінцій підписали в Гент спільний договір, званий **„Гентійською пацификацією" (8. XI. 1576).** Ним зобовязалися вони прогнати королівські війська з краю, рішилися скликати загальний сойм усіх провінцій, поширити владу Вільгельма на всі провінції і уневажнити всі Филипові релігійні едикти. Одначе з огляду на те, що з розвитком дальших подій, головнож з прибуттям нових королівських ґенерал Дон Жуана д'Австрія, а далі сина Маргарети, князя Александра Фарнезе, союз південних провінцій з північними розеднався знову, революційні провінції північні (Голянд, Зелянд, Гельдери, Ітрехт, Оверайсель і Фрізланд) заключили нову унію, названу — як я уже згадав з самого початку — по імени міста **Ітрехт.** Її підписали дня **29 січня 1579 р.,** отже 350 років тому назад, закріплюючи ню союз обединених провінцій, так тісно, що в два роки пізніше, коли то Филип проголосив Вільгельма винятим зпід права і призначив за його голову нагороду в сумі 25,000 золотих дукатів, ті провінції зважилися врешті проголосити **свою повну незалежність від Еспанії.** В дотичним маніфесті Унії, виданім 26. VII. в Гаг, кажеться між иншим:

„Володаря ставиться над підданими тільки на те, щоб він їх охороняв і піклувався ними, і не піддані є для володаря і не на те вони сотворені, щоб по невольницьки служили йому, а володар є для підданих і тільки ради їх добра. Він мусить володіти ними справедливо й по батьківськи. Колиж він цей свій обовязок нехтує, то він не є ніякий володар, тільки деспот, а піддані і їх вибрані заступники мають тоді право іменувати на його місце ради своєї оборони кого иншого, особливож в такім випадку, коли вони по доброму не змогли ніяк переконати його про шкідливість його деспотичного правління. Тодіж піддані не мають ніякого иншого способу зберегти свою свободу, яку по правам природи треба захищати цїною майна і крови, як саме усунення такого володаря. Це виноситься головно до таких країн, де від давних давен обовязували записяжені договори, недодержання яких мусить потягнути за собою утрату володарських прав".

Це вже була дуже тривка основа до утворення незалежної республики Нідерляндів, але воно тривало ще довго, поки партійні спори і незгоди між поодинокими провінціями покінчилися і народ обєднався в цілости. В міжчасі бачимо тут инших чужих ґенерів, поклікуваних групами провінцій на володаря замість Филипа, важливі зусилля князя Фарнезе зберегти край таки для Еспанії (пропамятна **облога Антверпену 1585**), але все те не мало ніякої стійности. Вільгельм уже наново являвся властивим володарем народу як найдействіщий і найбільш активний виразник його визвольних змагань, хоч і не довелось йому стати на чолі окончено визволеного краю. Ітрехтська Унія була його останнім великим ділом. Після того, як Филип призначив високу нагороду за його вбиття, дні Вільгельма були почислені. Вже в марті 1582 р. виконано на нього замах, хоч тоді скінчилося на легшім пораненню вистрілом з пістоль. Пять инших аттентатів на Вільгельма, загоджених Филипом, пройшло теж без успіху, аж атентат Бальтазара Гергарда д. **10. VII. 1584 р.** — три вистріли затроєними кулями — досягнув своєї мети. Найкрасшого провідника народу не стало. Та діло Вільгельма повів далі в його дусї один з його синів, Мерік, дуже спосібний полководець, який вів боротьбу з Еспанією аж до р. **1609,** в якім то році незалежність Нідерляндів являється вже визнаною, але у своїй державно-правній формі була затверджена аж після т. зв. 30-літньої війни на мировім договорі в Мінстер **(Muenster) 1648 р.**

А Филип II. помер, маючи 71 років — 13 IX. 1598 р. — діждавшись не тільки повного розвалу свойого режїму в Нідерляндах, але й такого занепаду у своїй власній державі, в Еспанії, що майже всі дотепер жавні доходи були засеквестровані чужинецькими віриteлями, а монахам короля довелось жебрати данин для держави від хати до хати. Недуга короля була того рода, що з боляків на всьому тілі вистворювалися в одно черваки — по иншим вісткам якісь воші — і в такім стані пережив Филип 50 днів. В муках дуже важкої й довгої недуги довелось умирати й Альбі, що помер саме в епоху Ітрехтської Унії (1582).

Та коли від цих тиранів відвертається наш погляд з неохотою і в їх останніх хвилях, то тим красше й відрадніше глянути нам ще раз і все наново на промінне сяєво несмертельної слави, що на віки преображувати-ме великодушних подвижників волі Нідерляндів: їх Гезів і їх Вільгельма, їх оборонців Лейдену, Алькмару, Гарлему, Антверпену, а далі хоробрі ради неустрашимого Меріка.

Слава Героям! Слава Революції! Благословенна хай буде зброя народу, що бореться за волю!

(Конець)

ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ ДЛЯ ДІТОЧОГО ТЕАТРУ.

які можна набути у книгарні Свободи.

ЗУСТРІЧ. Новорічна песа-казка на 2 дії. В. Королів-Старий . . . 15 ц.

ЧЕРВОНА ШАПОЧКА, драмована казка в 2-ох діях. Я. Вільчецько . . . . . 20 ц.

ЗОЛОТИЙ ЧЕРЕВИЧОК, песа-казка для дітий у 6-ох картинах. Галина Свинна . . . . . 15 ц.

ПРОГУЛЬКА, комедійка на одну дію. Ст. Чубатівна . . . . . 15 ц.

ТАРАС ПАСТУШОК, сценічний образок у двох діях . . . . . 15 ц.

САМОТНИЯ У ЛІСІ, песа на одну дію. Е. А. Чебишева-Дмитрова . . . . . 10 ц.

МАЛИЯ ТАРАС, діточа песа на 3 дії. В. Шпінський . . . . . 20 ц.

СВЯТО ВЕСНИ, сценічний образок на дві дії зі співами та хороводами. Васил Софронів . . 25 ц.

СТРІЧА У ЛІСІ, сценічна картина в одній дії. Леся Верховинка. . 10 ц.

ПІДКЛАДЕНЬ, песа-казка на 2 дії. В. Королів-Старий . . . . . 15 ц.

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ВАЖНЕ ДЛЯ П. Т. УЧИТЕЛІВ РІДНИХ ШКІЛ!

Кождий учитель Рідної Школи повинен інтересуватися і студіювати методику української мови, а свое знання використувати при навчанню того предмету в школі.

Поручаємо П. Т. Учителям отсі нові підручники методичні:

1) **Методика Стилю:** Б. Заклинського для всіх шкіл з додатком практичних задач (Методика письменних вправ), обем книжки 12 аркушів друку. Ціна . . . . . 75 ц.

Повисші книжки можна замовляти у Свободі:

"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В. Богун.

ПРОБЛЄМА ГОСПОДАРСЬКОЇ САМОВИСТАРЧАЛЬНОСТИ ПОЛЬЩІ, РОСІЇ ТА УКРАЇНИ

(6)

Нема сумніву, що також Закаспійські республики мають належні підстави для свого незалежного істнування у формі федеративної спілки, бо посідають чимале скотарство, а також і хліборобство. Правда, нині вони продукують замало зернових хлібів, але поширивши засівну площу у 2—3 рази, длячого-мається всі можливости, та поліпшивши хліборобську техніку, з часом Закаспійська Федерація буде в стані сама себе прохарчувати. Крім того на терені цих республик знаходиться чимало вугля, нафти, залізної руди, цинку та олова, які ще і досі майже не добуваються, бо чужоземний капітал туди ще не заглянув, а Росія, як відомо, не встиг розбудувати навіть своїх великих природних багатств у Сибірі та на Уралі. Себто в будучині і Закаспійська Федерація буде в стані утворити навіть хоч невелику власну важну індустрію. Поширяться з часом тут також легка індустрія, особливо текстильна, цукрова, шкіряна, тютюнева тощо, бо Закаспійські республики продукують значну кількість бавовни, шовку й вовни та зможуть значно поширити свою продукцію цукру, тютюну й инших технічних культур. У всякому разі закаспійські країни мають більші підстави для свого господарського розвитку, як Афганистан і не менше як Персія чи Туреччина. До війни на частині простору цих республик істнували формально незалежні держави Бухарська та Хівінська.

Що торкається Білорусї, то ця країна нині знаходиться в тяжкому господарському становищі власне тому, що царський уряд за час свого панування майже нічого не зробив для піднесення її народнього господарства. За останні десять років большевицька влада на східних білоруських землях, а польська на західних, так само лише використовували білоруські терени, як свої кольонії. Тому саме, як скотарство так й хліборобство Білорусї знаходиться ще на низькому рівні розвитку. Тимбільше, що протягом 1914—1920 рр. саме на білоруських землях відбувалися військові операції, які дуже тяжко відбилися на господарському розвитку білоруських земель. Проте нема сумніву, що Білорусь буде в стані небавом значно поліпшити своє сільське господарство, а крім того, добившись незалежности, зможе утворити також власну, переважно легку промисловість. Правда, вона не має ні вугля, ні руд, ні нафти, себто позбавлена можливости утворити свою важку індустрію. Всеж Білорусь посідає велику лісову площу, дуже значну кількість торфу, й сприятливі обставини для поширення електрифікації на ґрунті використовування торфу та водяної сили. Також її географічне положення поміж Росією, Україною та Польщею сприятиме господарському розвиткові цеї країни, коли вона з приростом коло 190 тис. кв. км. та з населенням понад 8 мил. душ, стане незалежною державою. Адже не треба забувати, що в Европі існує цілий ряд країн значно менших за Білорусь, які, розвинувши до належних розмірів своє сільсько-господарську продукцію, а почасти легку промисловість, досягнули значного господарського добробуту та самовистарчальности.

У значно кращих обставинах знаходиться Північний Кавказ. Правда, він теж не має дуже великих природних багатств, окрім нафти та почасти вугля, (цей вугільний район раніше належав Україні), проте посідає дуже придатну для розвитку хліборобства землю, а також чимало гарних пристаней на Чорноморсько-азовському побережу. Нині там скотарство та хліборобство, як ми вже згадували, занепало у порівнянні з передвоєнним станом, проте й тепер ця країна не лише прохарчовує своє населення, але також вивозить збіжжа до Закавказької Федерації й почасти до Росії. Як незалежна держава, Північний Кавказ зможе не лише подвоїти своє сільське господарство, але також утворити власну легку індустрію. Царська Росія про це зовсім не дбала, а совітська так само мало дбає та використовує цю країну, як свій аграрний додаток, силою стягаючи хліб, мясо та рижу технічну сировину. Тому саме на Північному Кавказі за винятком добування вугілля та нафти та деяких гатунків харчової промисловости не існує ніяких инших галузів індустрії. Правда, саме нині налагоджується там виробництво сільськогосподарських машин, а почасти поширюються будівельна, цукрова та тютюнева промисловість. Тимчасом здобувши незалежність, Північний Кавказ буде встані не лише ці галузи значно побільшити, але також утворити промисловість шкіряну, деревообробну та деякі инші.

Нарешті господарська самовистарчальність України так кидається в очі кожному, що навіть польсько-російські імперялісти не мають відваги цей факт заперечити, а лише намагаються опанувати українські землі, щоб визискувати природні багацтва України та використовувати сили української нації у своїх змаганнях за гегемонію на Сході Европи. Якраз тому українські терени протягом довшого часу й були розгоновою дошкою для польсько-російської експансії, а українська нація безнастанно ставала жертвою своїх природніх багацтв.

г) Господарська самовистарчальність України.

Ми вже згадували, що українська нація протягом 1917—1918 р. утворила була власну незалежну соборну державу, яка проіснувала до 1920 р. але не вистояла в боротьбі проти російсько-польського імперіялізму й загинула на західніх та східних українських землях цілком, а Велика Україна стала Сосітською Республикою. Ця боротьба української нації за свою незалежну державність лише тимчасово припинилась і безперечно вибухне в будучині ще з більшою силою. Коли це станеться, нині ще важко сказати.

Характерно одначе. що навіть Совітська Україна проводить боротьбу за господарську та почасти за національну незалежність. бо Совітська Росія намагається винискувати українські землі, як це й робила царська. А не треба забувати, що лише за 50 років (від 1864 — 1914 р.) бувша Росія, уважаючи Україну своєю кольонією, стягнула з неї на 2.5 мілїярдів долярів більше податків, ніж витратила за цей час на її господарський розвиток. Так перед війною Росія що року стягала з України майже на 100 міл. дол. податків більше, ніж витратила. Це саме робить нині й большевицький уряд, бо за останніх 5 років (1923—1928 р.) Совітська Україна давала прибутків що року переціно на 50—60 міл. долярів більше, ніж отримувала від совітського уряду на свої власні видатки. Наприклад в 1917—1928 р. прибутковий буджет Совітської України виносив 600 міл. долярів, а видатковий всього 550 міл. дол. Те саме було й в попередні роки, так що за 5 років Україна витратила не менше 250—300 міл. дол. Цілком зрозуміло, що ці ресурси використала Совітська Росія, бо инші республики так само, як і Україна знаходяться в становищі російських „социялістичних" кольоній. Ми вже згадували, що на полі зовнішнього торгу Москва нині, тек коштом України довозить собі технічну сировину та рижі машини й устаткования.

Отже не дивно, що власне Росія, індустріялізується нині швидчим темпом, ніж Україна та инші совітські республики. Тому саме російські фабрики за виїдом вже переустатковані, а українські не цілком (частина з них ще навіть стоїть не рухана, бо Москва не дає ресурсів на їх відновлення), що в Росії за останні роки збудовано або будується чимало нових промислових підприємств, а на Україні не збудовано ні одної великої фабрики чи заводу. Так в Росії збудовано чимало нових текстильних фабрик, машинобудівельних заводів та будується кілька великих металюргійних, а на Україні навіть останні лише проектуються. Москва намагається пояснити це тим, що на Україні вже існує важка індустрія, яку утворив чужоземний капітал. Отже її треба лише поширювати помалу, тоді як в Росії необхідно якраз тепер утворювати важку індустрію навіть коштом инших республик, щоб, мовляв, добитися господарської незалежности Совітського Союзу від „буржуазних" країн. На ділі таким робом Росія намагається унезалежнитися також від України. Проти цього власне нічого не можна бо було сказати, якби також на Україні утворювалась та поширювались ті галузї індустрії, які або ще не існують (текстильна, електротехнічна, авто-тракторна, виробництво верстатів та струментів і т. д.), або мало розвинені (машинно-будівельна, металообробна, хемічна, шкіряна, будівельна тощо). Тимчасом Москва не дає належних ресурсів навіть на поширення вже існуючих галузей. Тому саме добування вугля й руд та продукція крицї й чавуну на Україні побільшується значно повільніше, ніж в Росії (нині українська металюргія дає всього 85—90% передвоєнної продукції). Навіть електрифікація України, не зважаючи на будівництво великої гидростанції на Дніпрі (Дніпрельстан), відбувається дуже инпак, ніж в Росії, хоч український вугільний район (Донбас) та инші промислові центри відчувають велику недостачу в електроенергії.

Так було за останніх 5 років — це саме передбачається й в будучині. Наприклад з тих капітальних вкладів на фінансування промисловости, які передбачається витратити протягом ближчих 5 років у розмірі до 5—6 мілїярдів долярів, Україна має одержати всього 1—1.1 мілїярд дол. себто щороку менше 250 міл. дол. й взагалі менше 20%. Тимчасом малаб одержати не менше 1.3 міл. дол., бо населення України виносить трохи більше 20%, а головне питома вага української промисловости складає понад 21%. Отже через 5 років господарська роля України у Совітському Союзі безперечно впаде. Це зрозуміла навіть совітська українська преса й почала протестувати проти такої московської політики на Україні, бо Москва не годиться навіть на поширення виробництва партотягів та машин на істнуючих заводах. І справді ми вже згадували, що в 1932/33 рр. Росія добуватиме вугля коло 25%, а Україна лише 70% (нині коло 80%), залізної руди Росія добуватиме 45—40%, Україна 55—60% (нині 65%), російська металюргія даватиме 35—40% продукції металів, а українська 65—60% (нині 75%), російська машинобудівельна та металообробна промисловість даватиме 75—76% продукції, а українська 25—24% (нині 31%) усіх метальовиробів.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НОВА ПРАЦЯ ПРОФ. Д-РА ТИМОШЕНКА.

Хочу поділитися з українським загалом радісною вісткою, що Корнельський Університет в Ітаці, Нью Йорк, вже опублікував працю проф. Тимошенка, тепер члена факультету Мишигенського Університету. Працю ту написав проф. Тимошенко з економічної області підчас своїх студій на тімже Університеті в 1926-27 роках.

Ця праця була принята економічним факультетом як вартісна контрибуція до наук економії, а кромі цього дістав автор признанне. Знову Університет узнав корисним пустити цю працю в циркуляцію.

Значучи, що Українці, зацікавлені економією, будуть бажати мати у себе примірник цієї книжки, запитав я, як можна її набути. На це одержав відповідь слідуючого змісту:

New York State College of Algriculture at Cornell University, Ithaca, New York.

May 27, 1929.

Mr. John Yatchew, 534 Detroit St., Ann Arbor, Mich.

Dear Mr. Yatchew:

In answer to yor inquiry of May 21, we have sent you one copy of Memoir 118, **Wheat Prices and the World Wheat Market**, by V. P. Timoshenko, Ph. D.

In order to insure that our publications, especially the technical ones, are sent to persons who can make direct use of them, we have followed the policy of sending single copies to individuals; so I would suggest that you have your friends who you think can make particularly good use of this bulletin request it directly from the college.

Yours sincerely,

G. S. Butts.

Очевидно ціль публікації є завдячена добре, отже книжку вишлють на бажання безплатно. Писати належить до: New York College of Agriculture, Cornell University, Ithaca, New York.

З того повинні наші Українці скористати й замовити цікаву наукову річ, яка їх нічого не коштує, а походить зпід пера нашого визначного ученого.

Іван Яців.

ЧИ МОЖЛИВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ БАНК В АМЕРИЦІ?

В 134 числі „Свободи" появилась незвичайно цікава стаття д-ра Володимира Гадана, п. з. „Український банк в Америці". Справа, порушена доктором Гаданом являється для нас Українців, дуже актуальною і я хотів би хоч-би тільки для дискусії забрати в цій справі голос і застановитись над питанням, чи можливий є український банк в Америці. А що приміри найкраще повчають, звернув нашу увагу на інші народности.

Існує в Америці великий банк, що має щось около 40 філій (бренчів) по цілих Злучених Державах, від Сан-Франціско аж до Ню Йорку, а ще тому яких 25 літ зачав з маленьких початків, з малого, незначного пересилкового та корабельного бюра, заложеного молодим енергійним Італійцем-імігрантом ...

Сьогодня це одна з найпотужніших фінансових інституцій Америки та рішучо найбільша в світі фінансова інституція в руках Італійців.

Імя її „Банк оф Італи". Доньок, очевидно, сьогодня то вже не приватна власність одної людини, хоч в руках її основателя є найбільша частина шерів, та в його досвідних руках спочиває президентура цього банку, а властиво цілої системи банків, звязаних водно назвою, кермою та основним капіталом. Сьогодня більшість шерів є в руках тисячів і тисячів Італійців по всіх головних осередках Америки.

Це італійська національна інституція. Вона удяює кредиту на многі мільони долярів італійським бізнесменам, реставраторам, купцям; вона фінансує імпорт і експорт з Італії до Злучених Держав і навпаки. А, як сказано, тому 25 літ був се малий офіс малого собі Італійця.

Приклад і історія розвою отсеї інституції показує, що і не-англосаксонська імігрантська група може створити на американській землі інституції, що дорівнують американським. До таких груп, що могли би доконати сього, належать і Українці. Що правда, нас тут менше як Італійців, але знов не мало, бо яких три четверті мільона. Наша народна маса трудяща і ощадна. Ощадности американських Українців, льоковані по американських банках, можна чи-слити на якого пів мілярда долярів або й більше. Правда, що дальших яких 100 мілонів долярів Українці вложили в приватні позички на ноти, моргеві і т. п.

Се є кольосальне майно, яке лиш в одній десятій части сконцентроване, в одній єдиній фінансовій інституції, булоби величезною силою, потугою неменшою від Морганів і т. п. На-віть сотна часть цього майна, вложена в один банк, дала би нам велику українську фінансову інституцію.

Тощо нам такого банку? — спитає дехто. А тощо його Італійцям, тощо Словакам (бо й вони мають свої банки)? Треба нам його на те, щоби наш гріш служив українській справі, а не годував і не скріплював чужих. Сьогодня яких 600 мілонів долярів українського гроша в Америці годує чужих директорів, чужих клерків, чужу прислугу, писарок і телефоністок. Сьогодня цих 600,000,000 долярів служить чужим кредитам, чужим бізнесам, що роблять мілюни за наші гроші. Сьогодня на тім заробляють, чужі банки, себто їх шероші з прибутку з наших грошей беруть дивіденди. А якби ці гроші були в українськім банку, він годував би українських директорів, українських клерків, українських донькох і синів, українську службу, він давав би кредит українським людям на розвій бізнесу, він платив би дивіденду українським шеровцям, та процент українським вкладникам. Український банк навязав би взводзі та вивозові зносини між Америкою та старим краєм, фінансував би сей оборот, на чім знова наші люди зарабляли би. А з цим всім зросла би і наша слава у світі. Банк не є політична інституція, але банки диктують нераз політику.

Дехто зноз з малодушних, яким всьо „тяжке", скаже: „Де можливе в Італійців, що здавна купецький нарід, але неможливе в нас, що досіль були селюками, а тут майнерами, робітниками у фандрах, ткальнях, тощо". Щоби таких маловірів переконати, наведемо приклад з подібних до нашого життя обставин, з народу, що цілком подібний до нас вдачею, заняттям і т. п., але що бідніший від нашого — а саме зі Словаків.

Є в Скрентоні, Па., звісний всім тамошним і околичним Українцям Босак Стейт Банк. Тому 22 роки ще й слід з нього не було. Тоді то молодий ще тоді Михайло Босак, Словак-імігрант, заложив собі пересилково-корабельну агенту-ру. Року 1912 він зважився замінити це своє бюро на банк. Сьогодня цей банк обер-тає кільканадцятьма мілюнами долярів в рік, має около 6 мілонів людських депозитів (ощадностей) має 4½ мілюна долярів на позичках між людьми. 2½ мілюна на бондах і инших певних паперах і т. д. Як бачимо, це поважна інституція. Значну часть ощадностей та паперів цього банку заложили саме наші люди.

Нехай ці приміри заохотять український загал застановитись раз над справою нашого власного українського банку. Чим скорше, тим краще.

І. Гава.

Льогічний робітник. Наставник (до робітника): Чомуж ви берете лише одну дошку, коли інші носять по дві.

Робітник: Бо тамті заліниві, щоби цю саму дорогу робити два рази.

ПОЗІР! ДЖЕРЗИ СИТІ! ПОЗІР!

ЗАЛІЗНЯК

БОРЕТЬСЯ В ДЖЕРЗИ СИТІ НА ПРОЗЬБУ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛЬОНІ

ІВАН ЗАЛІЗНЯК

великий український силач

— буде боротися —

В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

В ЧЕТВЕР, 20. ЧЕРВНЯ 1929,

В ГАЛИ 532 НЮАРК АВЕНЮ,

І В А Н З А Л І З Н Я К

буде боротися до побіди.

ТАКОЖ БУДУТЬ БОРОТИСЯ ЩЕ ИНШІ ТРИ ПАРИ.

ПОЧАТОК О ГОД. 8.40 ВЕЧЕР.

На цей виступ Івана Залізняка в Джерзи Сіті, Н. Дж., проситься всю українську колонію

ЖАК ПФЕФЕР, менаджер

АВСТРАЛІЙСЬКІ ОБРАЗКИ.

Клімат Австралії (яка ще в крейдовій добі відбривалася від Азії) є почасти тропікальний, почасти умірковання. Спочатку думали, що ця часть світа не дасться кольонізувати. Та як відкрили там великі мінеральні скарби, м. і. також золото, почалася кольонізація. Нині на першому місці в Австралії стоїть **сільське господарство**, принаймненше в тих околицях, що втішаються більшими дощами. В глибокій Австралії є пустинний степ, що не дасться виховувати. **Найбільше плекають овець**, які тримають по великих фармах і випасаються великанськими чередами.

Дуже велика є торговля **вовною**, оборот її виносить богато мілюнів фунтів. Керовником торговлі вовни є Німець. Річний оборот тої торговлі 120 тисяч балів. Торговля **вовною і мясом уладжена на американський взірець.** Провадять теж на велику скалю взірцеву торговлю **мороженим мясом.**

Преса присвячує сільському господарству головну увагу. Подає ілюстровані деякі додатки, зовсім присвячені сільському господарству. Взагалі цінять і поважають хліборобів зовсім інакше ніж у инших краях. Бо коли в инших краях селян виставляють на посміх, а гумористичні газети переповнені насмішливими жартами зі селян, то **в Австралії ніхто не важився би говорити легковажно про хлібороба.**

З часом уведено в Австралії фавну і фльору (звірята і ростинність) з цілого світа. Між иншим привезли до Австралії крілики. Одначе крілики здали поживу вівцям, то на винищення крілків розмножувано лисів. Зновуж лиси були небезпечні для ягняток. Старалися навіть винищувати крілків вистрілюванням і витровлюванням, а потім здержувати їх похід сітковими, дротяними плотами. В західній Австралії проведено такої дротяної сітки три тисячі км. для охорони перед крілками. Останніми часами зужитковують мясо і шкіри крілків, тому відносини покращали.

Австралія ідеальна країна для робітників. Робітники виглядають високої заплати, але не перепрацьовуються. Приміром одному голяндському кораблеві трапилося таке. Корабель причалив до Фрімантель і хотів виладувати вантаж тютюнових (штучного погною). Портові робітники не хотіли виладовувати, бо казали, що тютюнова, то „отрув". Щойно після одногодинної наради рішилися виладовувати за підвишкою заплати 1 шілінг на годину. При цьому показували собі уста хустками. Кольб не сповнити домагань робітників, то такий кораблеві найшовся би на чорній листі так взагалі не мігби вже нічого виладовувати в Австралії. Подібні відносини є **з домашньою прислугою. Не є нічим надзвичайним,** що служниця має свою власну спальню і купальню. Вечером пів до осьмої у служниць уже по роботі, вже „вільне" і тоді вже не можна від служниці вимагати ніякої роботи. **Подібно є в готелях.**

Гарні є австралійські міста, як Мельбури і Сідней, котрі мають **хмародери на взірець Ню Йорку.** А має Сідней 1¼ мілюна мешканців. Характерстичними для того міста є доми спеціально будовані для одної родини, між ними є чимало віль, побудованих із фіялстої бляхи. Модерним містом західної Австралії є Перт, що має високо розвинений промисл, ведений на взірець американського.

Глибина краю, як уже згадувано, є степова. Там цілими тижнями бувають спеки до **55 степенів Цельзія.** В Синіх Горах жиють тубильці ще на найнижчому степені культури, наче в камінній добі. Мова їх складається всього з кількох слів. Так приміром богато племен не мають слова на означення вітру. Колиж хочуть сказати слово „вітер" — то означують це дмуханням. Знаряддя їх зовсім як із, камінної доби. Т. зв. „бумеранг" роблять із твердого дерева; кидають ним дуже зручно, а по-цілений ним звір чи людина гинуть на місці. На кінець спинса насаджують відломки скла або кусники скляних телефонічних ізоляторів, які здіймають із телеграфічних і телефонічних стовпів. Ці люди, що ходять майже зовсім нагі, є майже на вимертіо. Нині живуть вони у т. зв. „кемпс" і мають визначені для себе, обмежені простори.

Інакше є з **Маорійцями в Новій Зеландії.** Це високо розвинений, полінезійський нарід. Між ними є великі богачі, що винаймають свою землю. Для них працюють Англійці, з якими вони воювали ціле століття.

В деяких частях Австралія була первісно **депортаційним** тереном для злочинців. А вже їх потомки виховалися на чесних і працьовитих городан. Пізніше за ними напливали й добрі елементи з різних країв. Французи й Німці ввели в Австралії управу винограду. Китайці понабільше є огородниками і садівниками та столярями. Тепер до Австралії наплаває богато **Італійців.** Мусоліні, так сказати, каже провадити записник про кожного Італійця, що він робить і чим він є. Подібно робить і японський уряд. Добрим господарем може в Австралії бути ані той, хто має досить грошей.

ПОДЯКА.

Я, нижше підписаний складаю сердечну подяку У. Н. Союзови й його урядови за уділення мені 75 долярів з фонду запомогового.

Канзис Сіті, Канзас.

Микола Янчишин,
член 323 відділу УНС.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПОЗІР! РОЧЕСТЕР, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

УКРАЇНСЬКА МАНДОЛІНОВА ОРКЕСТРА

дає свій

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

В СУБОТУ, ДНЯ 22-ГО ЧЕРВНЯ 1929

НА АМАЛГАМЕЙТЕД ГАЛІ.

Цей Концерт є дійсна НОВИНКА для всіх

1. відділ „РАДІО КОНЦЕРТ.
2. відділ „НІЧ В КРАМНИЦІ ЛЯЛЬОК".
балет (представлення в танках) на 1 дію.

На сцені 40 танцюристів.

По концерті БАЛЬ до півночі. 142,44

Приграватиме буде український акордіоніст Микола Гоуп.

ПОЧАТОК О ГОДИНІ 8-мій ——— **ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.**

НОВИНА! НОВИНА!

Для тих, що приїхали до Америки нелегально перед 1921 роком, а хотять виїхати до старого краю й забезпечити собі легальний поворот до Америки, хай чолосяться особисто або письмено до: 139-44

• THE GLOBE SERVICE CORPORATION,
30 EAST 7th STREET Tel. Orchard 8968 **NEW YORK, N. Y.**

ВАМ ОПЛАТИТЬСЯ РОБИТИ З НАМИ ІНТЕРЕС. — ЧОМУ?

БО МИ Є ТОЧНІ, УСЛУЖНІ І МАЄМО НАЙБІЛЬШИЙ

ВИБІР РЕКОРДІВ

Columbia

ЛЕМКІВСЬКА ОРХЕСТРА ІВАНА КОЛОЧАКА.

27181F (Лемківський балець (в двох частях

МАРКО ЖЕЛІЗНИЙ з акомп. ліри.

27180F (Пісня про жовніра (в двох частях.

САМУІЛ ПИЛИЙ І ЛЕК. ОРХЕСТ.

27179F (Скрипка грає, бас гуде (Далівський танець

ПАВЛО ГУМЕНЮК І УКР. ОРХ.

27178F (Танець по шаюбі (Полька для всіх

САМУІЛ ПИЛИЙ, ДЖАН КАРЛЯК ІХ ЛЕМКІВСЬКА ОРХЕСТРА

27177F (Лемківський Штаєр, танець (Жидранівська полька

ДОБРЕ ПРОДАЮЧІСЯ ПОПЕРЕДНО ВИДАНІ РЕКОРДИ.

ОРХЕСТРА БРАТТЯ ГОЛУТЯКИ-КУЗЯНИ, співають: А. Барна і Геня Козімор:

27162F (Там на луці зеленій (Татуню, мамуню, цибуля (стуняла.

27160F (На зелені межі, полька (Лемківський танець.

27161F (Одрехівська полька (Обертана з молодим.

27171F (Посяли Гурагі Овес (Лемківська Тромбля.

ЕВГЕН ЖУКОВСЬКИЙ, баритон з акомп. оркестра.

27163F (Шаслина (Дюлька-файка.

27158F (Було, тай нема (Наш Хаїм щоб здоров

27156F (На Фарми (Брехня.

УКРАЇНСЬКА ОРКЕСТРА ПАВЛА ГУМЕНЮКА.

27164F (Запорожець полька (Танець на вигонї.

70014F (Коломия не помни, танець (Коломийка на веселяю.

ВОЛОДИМИР ЛЮБОВ, бас, і О. ЛЮТОВИНСЬКА.

27165F (Спить жінка тай не чує (Танцювала риба з раком, а (вертушка з пастернаком.

ОРХЕСТРА БРАТІВ ГОЛУТЯКИ-КУЗЯНИ.

Співають: Андрій Верней і Настасія Верней.

27176F (Добра ти жена, що мене (цінує (Згубила Запаска.

ЛЕМКІВСЬКА ОРХЕСТРА ІВАНА КОЛОЧАКА. Юстина Мусяда, Дорк Петрочко і Тимко Крукар.

27175F (Лемківські Придани, часть 1 (Лемківські Придани, часть 2

ЕВГЕН ЖУКОВСЬКИЙ І НАША РОЗА КРАСНОВСЬКА, з акомп. оркестри.

27174F (Толока (Зводини

ОРХЕСТРА БРАТТЯ ГОЛУТЯКИ-КУЗЯНИ.

27173F (Весела музика, танець (Дрібний танець.

УКРАЇНСЬКА ОРКЕСТРА ПАВЛА ГУМЕНЮКА.

Баритон: Евген Жуковський, Сопран наша Роза Красновська.

27169F (Туга за родінною (Іван Лопушинка.

27159F (Вечерниці, часть 1. (Вечерниці, часть 2

27143F (Кума з міста ідуть (Танець моєго кума

27140F (Попрошаня в Америці (часть 1, і 2.

12" $1.25.

70007F (Укр. Баль в Америці, ч. 1. (Укр. Баль в Америці, ч. 2.

27109F (Українське Весілля в Америці, часть 1, і 2.

о. М. МАРУШАК, тенор.

27157F (Темна ніченька, тай не видна (Ой зацвіла калиноньки

27141F (Помарніла наша доля (О, не забудь.

27153F (Ой не стелися, вранішня (Фіялочку

ЕВГЕН ЖУКОВСЬКИЙ І НАША РОЗА КРАСНОВСЬКА, з акомп. оркестри.

27170F (Фіксований чоловік ((Фіксований чоловік

Пишіть за новим катальогом рекордів. Ми вислемо його вам безплатно і сейчас. Рекорди висилаємо що С. О. Д. до всіх частей світа.

UKRAINIAN AMERICAN RECORD CO.,

86 SECOND AVE., близько 5-тої ул., **NEW YORK CITY**

ФІЛІЯ: 6 EAST 14th STREET, коло 5th Avenue, **NEW YORK, N. Y.**

DEPT. S.

Ольга Олександра Дучимінська.

СОН ІВАНА.

(Високодостойному Панові Докторові Андрієві Чайковському — знавцеві душі народньої в ювилейний рік з найкращими побажаннями).

З полудня греміли гармати і палали ватри, розложені молодечою рукою війни, ніби великі жертвенники Богові святому. З землі вряз з випарами крови і людського мяса уносилися молитви-благання, поодинокі слова зітхання, страху та проклонів...

А вечерами падала чиста роса пролитих сліз по жовтих, звялих, безсильних осінніх листочках.

Коли зорі займалися, настав супокій. Утомлені жовніри приміщувалися, щоби припочити і скріпити тіло.

Мала сільська церковця стояла отворена. Не знати, чи паламар зі страху забув замкнути її, чи зі страху отворив, чи може святотатська рука добиралась... А може хтось, в якого душа була повна туги і смутку, — шукав відради...

Гуртки жовнірів переходили попри церковцю і вступали, не щоби Богові молитися чи дякувати Йому, але щоби пожалітися на всі кривди своєї душі, щоби просити Його о поміловання.

„Вічна лямпка" блимала ясною точкою, розливаючи тіни по лиця святих на іконостасі й оживляючи їх: що, здавалося, з добротою слухають молитов, то знов стягали суворо брови і ніби лютилися на когось, хованчи свої обличча. Решта церкви тонула в темряві...

Чути було шепіт молитов і биття поклонів.

Іван клякнув перед образом Пресвятої Покрови. По лиці Богоматері мигали тіни від лямпочки і, здавалося, Вона одна все усміхнена і розумне все, що говорили їй серця жовнірів.

І видиться йому, що Вона немов рушає омофором*) і кличе його між святих угодників Божих. Він хилиться до землі і йому здається, що чує шум покривзвоного його омофору.

Церква давно опустіла, а Іван не може рушитися. Він молиться там горячо, йому так добре, так легко на душі, радість наповнює його душу. Впер очі в Пречисту і просить її, так щиро просить, про що — сам не знає: чи за себе, чи за своїх, чи за всіх...

І бачить Іван, як Свята усміхнулася до нього і сходить зі свойого образа.

Він жахнувся, подався взад, припав плечима до стіни і не спускає очей з лиця Богоматері.

І сходить Свята з омофором, в угодники Божі лишаються...

Зійшла, усміхається приязно і кличе Івана до себе. Він припав до землі, не сміє рушитися... губи заніміли...

Свята дотикає його омофором, він чіпляється зірки на ній, і вона виплаває з церкви... Малесенькі, крилаті діти отворяють двері, усувають всіляки запори...

І пливе Свята.

Пливе на побоєвище. Тут широка рівнина, вся вкрита купинами, ніби килимом. По ній порозкидані трупи — раненої. Така маса їх була, що не вспіли ще всіх прибрати. Свята пливе, своїм омофором стелить за собою, зближається... йде землею невидимими стопами. Нахиляється до страдальників і вони тихнуть. Один з болю вигріб ями під собою, тепер звитий в клубок на власних внутрішностях конав. Вона хилиться, кладе долоню на його голову — він тихне. Другого мучать останні судороги, бовтається у власній крови без ніг. Його сусід лежав горілиць без голови. Оподалік валялися купи мяса, змішані з землею й одягом. Иншого пальці судорожно вбилися в тіло сусіда, як кров виступила і стояла засохла темними цятками. Усюди плив омофор Святої і за кождим разом одна зірка більше блестіла на ним...

І зникла Свята мрякою високо, високо. Пливе понад далекі села, понад ріки і гори... Тихонько спустилася над селом, окриваючи його своїм омофором. Беручи по одній зірці, входила непомітно в хату, вносячи усюди тиху радість, спокій.

В одній хаті плакала жінка, колишучи дитинку й тужила безнадійною тугою. І повіяло по хаті теплом і ласкою...

...і їй приснився сон: в хату ніби увійшов її чоловік... дух його повіяв...

...склипала крізь сон дитина й усміхнулася...

І мігнула ретязно - болюче стиснулося серце:

— Він прийшов!

Крізь сон заплакала з утіхи і прокинулася...

...В хаті тихо, вона самітна... його немає...

Відплила Свята дальше, а просто хати горіла ясна зоря, яка моргала в вікна, а якої передтим не було...

Беручи по одній зірці з омофору, плила Пречиста та заходила до „хат і палат", цілуючи самітних останнім поцілунком надії і полишаючи усюди зірку близько хати, якої передтим ніхто не видів...

В кождій хаті лишала успокоєння: силу в душі і віру у власні сили, та благословлюючи, зникала непомітно.

...Ніч гасла, займалася рання зоря.

Пречиста пливе, вертаючи зі своєї вандрівки, повіяв поля, застелені трупами, вкриті могилами і благословила їх:

— Супокій, вічний супокій вам, наслідники Мойого Сина! Кождий з вас умер за свою правду. Кождого тіло терпить муки мойого Сина і дух ваш страждав... Благословаю вас, нові викупителі людства. Своєю кровю змиваєте провини, своїми стражданнями стелите дорогу до правди і світла! І коли змиються провини і скрізь заблищать ясні дороги ціною ваших страждань, — настане рай!

Прийміть вічний вінець слави і радости з рук матері, яка — безсильна — страждала під хрестом Сина свойого, а якого рани кровавляться рашою кровю, який терпить вашим болем і який вічно вмирає за ідеї!..

Пречиста зближалася до церковці.

Маленькі, крилаті діти сипали цвіти під ноги Святої і чути тихонький спів, ніби дрожать срібні струни найтоншої павутини...

— Іване, який заснув в куті церкви, збудили стріли гарматні...

Ворог наступав з новими силами.

Між злодіями.

— А! То ти так гарно тепер одягаєшся! Я навіть не пізнав спочатку тебе.

— Бо я тамтого тижня отворив банк.

— Ти?! Не може бути!

— Чомуж би ні, я отворив дорогленим ключем...

Совісний бос. Купець (до хлопця): Чи ти виполокав уже фліжки?

Хлопець: Вже виполокав.

Купець: Добре. А тепер не сиди даром, лише лови мухи та приліплюй на папір з клеєм, що є за вікном для реклями. Не дармувати. Праця облагороднює.

*) Омофор — це покров Матер Божої.

Боротьба Велика Боротьба
КИРИЛЕНКО проти ДЕВИТО
ЗАЛІЗНЯК проти ҐАРІБАЛЬДІ
Козак КВАРІЯНІ проти НЕЛЬСОНА

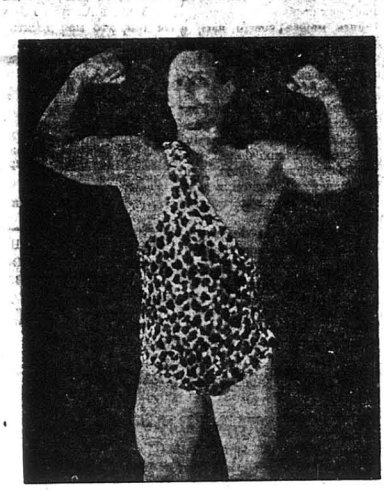

Назарян проти Картера - Стока проти Шустера

в Середу, дня 19-го Червня (JUNE)

в салі Star Casino, 107th Street, bet. Lexington and cor. Park Avenue

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 8.15 ВЕЧЕРОМ.

Дороговказ: Брати 3-тої Евені елевейтор до 106 вул, або Лексінгтон Ев собвей до 104 вул.

ЖАК ПФЕФЕР, менаджер.

РУПТУРА НЕ Є РОЗДЕРТЕМ

РОЗДЕРТЯ до гоєння нема жадного.

Дехто думає мильно, що Руптура се роздертє. Руптура не є роздертєм, а мускулярним ослабленєм в стіні живота. Звичайні паски руптурні лишень підтримують сі мускули, а не зміцнюють їх — противно, тиснення звичайного паска руптурного дуже часто побільшує те ослабленя, позаяк те тиснення здержує природний обіг крови. STUART'S ADHESIF PLAPAO PADS є цілком инші — а се механично хемічні прикладачі — самоприлягаючі, що держати все приложену мускуляриу масть, звапою PLAPAO, до тих хорих частий і щоби зменшити осуваниєся, а також терть, спричиняючє болі. Нема жадних пасків, брячок або спружин причеплених. Матеріал є мягкий як аксамит — легко прикладати — і не дорогий. Нагороджений Золотим Медалєм в Парижі і Похвальною Грамотою на Панама Пацифік Виставі в Сен Франціско і т. д. На протязі майже двайцять пять літ здобовлені тисячі пищуть нам о добрих наслідках без страти часу від праці. Маємо многі записьмєні ізвнаня, навіть з далеких частий світа. Звільнення від руптури є так природне, що нема потреби на жадні звичайні паски.

Перестаньте тратити час і гроші на ті стародавні звичайні паскові апарати. Нівчіться як спинити сей руптуровий отвір так, як навчила сего природа, щоб руптура не спустилася вдолину. Не присилайте грошей; лишень пришліть поникший купон по безплатну 10-центовку пробку того помічного PLAPAO і 48 сторін книжочку про руптуру. Се не буде нічого вас коштувати! Для вашого власного добра — пишіть сейчас — завтра може бути запізно. 54—

Даровий Пробний Купон.
PLAPAO LABORATORIES
1837 Stuart Bldg., St. Louis, Mo.
Ім'я .....
Адреса .....

ТРАГЕДІЯ ПРАЛІСУ.

Про схожість мапп з людьми має з нас кожен достаточне уявлення. Алеж мабуть ніхто дотепер не сказав цього ясно й недвозначно, на скільки люде схожі з... малпами. Несвідомо, мабуть, зробив це еспанський письменник Вентура Карнія Кальдерон у своїх новелях з життя перувіянських пралісів під заголовком „Плач пралісу". З оповідання цього лісового романтика виявляється недвозначно, що й у малпах живе питомий людині інстинкт товаришкости і так би сказати — громадянськости. Почуття солідарности і спільноти інтересів, по словам Кальдерона, не є монополем людини. Кальдерон мав це нагоду сам заобсервувати.

Кальдерон був свідком малпячої протестуючої демонстрації цілої юрби малп, які зробили одному з членів малпиного громадянства нічим незаслужену криводу... А, було це так: Вентура Карчія Кальдерон, разом з товаришами, мандруючи перувіянськими пралісами, зайважав, що їхні харчові засоби вичерпалися. Здобути якунебудь поживу виявилося неможливим. Серед безустанного крику тяглася перетомлена й виголоднілá прогулька. Едине, що її мало врятувати, це була печеня з малпячого мяса, але як її добути, коли ніщуиція подорожників вичерпалася! Тоді впав провідник врятунки на щасливу ідею. Спекулюючи на цікавість малп, розвішав він на гілиці дерез пушки з консерв, заосмотреної деревляними ґілами, що від подуву вітру тарахкотіли. Зразу здавалося, що людське помисловість не придалася тут нінащо. Ані одна малпа не зважилася наблизитися до імпровізованих калатал. Але з часом наблизилася до калатал одна, що побор вши в собі вродженний страх, дітнулася клатал рукою. Засміялся ніяково; смілася ще в моменті, коли засівші в укриттю подорожники путали її лінями й привязували до дерева.

З хвилею одначе, коли малпа усвідомила собі безвихідність свойого положення, зареготалася на весь праліс, але страшною лютю, з призирством для людської підступности. Так страшно сміється хіба революціонер, що попав своїм ворогам у руки. Цей сміх не спинив Кальдемарона від того, щоб замахнутися на малпу своїм мисливським ножем. Але його товариш спинив за руку. „Ще нетепер! Тепер малпа розлючена. Лють затроює її кров, а це робить мясо непригожим до вжитку. Мусимо пустити малпі кров з бічок!" Так і сталося. Розрізано малпі бічку. Малпа обсервувала уважно хід операції, а коли побачила ніж, замкнула очі. Смертельні судороги конаючої малпи привели знову калатала в рух. „І тоді, оповідає Кальдерон, вирвався з грудей малпи такий страшний крик, такий плач і хлипання, що й найвідважнішим зпоміж глядачів кров завмерла в жилах". Вигляд жертв людського голоду, з якої бічки трискала кров, був страшний.

Нагло з гущавини пралісу вийшла малпа-самиця й кинулася гризти пута деліквента. Виглядало так, наче вона шепче щось конаючій малпі до вуха. І тільки один з прогульковців задержав зимну кров і рішив зловити другу малпу, але в томуж моменті зашумів і заревів цілий праліс. Крик малпи-самиці звабив до місця трагедії сотки малп, що почали кричати, вити, плакати й свистати. Вони не відважилися кинутися на своїх ворогів людей, але їхній крик подобав на проклони й призвища, а їх масова приявність викликала вражіння формальної демонстрації. Нерви людей не видержали. Вони втікли, не оглядаючись, затрівожені солідарним виступом малп.

Кілька миль подальше натрапили подорожники на людську оселю, в якій їх нагодовано.

Але з того часу Кальдеронови ніколи вже не приходив апетит на печеню з малпиного мяса...

ВІДОЗВА

ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ В СЯНОЦІ.

Дорогі Земляки!

Від бідної, поневоленої Лемківщини шлемо Вам, Дорогі Земляки, привіт разом з усильною просьбою поратунку. Вам звісно, яка тяжка її доля. Недостача пайдної земді, брак заробітку та людей, щоб нею занялись, довели до того, що сьогодня вирівняється крик розпуни: Ратуйте рідну Лемківщину, бо гине вона! Ця Лемківщина, що досі мимо своєї лихої долі вспіла задержати свою національну свідомість. А вона хоче жити, хоче відродитись і зажити новим, повним, своїм життям.

До цього однак треба виробити міцних, ідейних людей, людей праці. Треба нам незалежних людей, які сталиб до праці і повели за собою обновлену Лемківщину.

Треба нам солідних, вивчених ремісників, які змілили видержати конкуренцію з чужинцями, які малиби самі відповідне удержання та другим дали економічну основу до життя, щоби наші люди не потребували втікати з рідної землі перед нуждою так, як Ви втекли.

Рідучи за цею провідною думкою, рішило наше Товариство побудувати у Сяноці Український Народний Дім, а в нім помістити і удержувати 3-річну школу для ремісників: ковалів, слюсарів, колодіїв і бондарів.

При кінци червня минулого року зробили ми значний крок вперед. Наше Товариство купило у Сяноці площу за 2,000 долярів і постаралося о плян і кошторис будови. Площа велика, у гарнім положенню. На купно площі затягнуло Товариство 1,000 долярів зекслевого довгу.

Мусимо цей довг до трох місяців сплатити.

На це зібрали ми у себе кількасот долярів, збрали то, на що могла стягнутись бідна Лемківщина. Помогли нам також емігранти-Лемки з Америки.

Та нашою ціллю є не тільки сплатити довг за площу, але і виставити величавий Народний Дім. Селяне обіцяли доставити деревного матеріялу, грошей однак на будову ми не вспіли збрати.

Тому звертаємося до Вас, Дорогі Земляки! Коли дорога Вам доля Лемківщини, коли не бажаєте її заглади, допоможіть нам, щоби на темнім лемківськім небозводі заясніяв величава будівля! Ми вірмо свято, що у Вас живе ще любов до Старого Краю, що Його доля Вам не байдужа! І так, як Ви щедрою рукою дасте на ріжні наші ціли, не поскупіться для Лемківщини!

Ви приступіть енергічно до діла! Заключайте збіркові комітети, збирайте датки при ріжних нагодах (народних забав, весіль, хрестин) та посилайте **сейчас** гроші під адресою:

Лемківське Товариство „Український Народний Дім" у Сяноці (Sanok, Poland).

За Виділ Лемківського Товариства „Український Народний Дім" у Сяноці:

О. Еміліян Константинович, вр., головс;
Д-р Степан Ванчицький, вр., секретар.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕЙФИЛД, ПА. Бр. св. Василия, від. 185, повідомляє, що тіпічний мітінг відбудеться 23. червня; в Тіб годині, в неділю пополудни, в гали парафіяльній. Є важні справи що полагодження. Не явившійся член буде караний. — Антоній Прощакин, предс.; Олекса Наконечний, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітінг відбудеться 23. червня, в гали парафіяльній. Є важні справи що полагодження. Не явившійся член буде караний. — Антоній Прощакин, предс.; Олекса Наконечний, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВІ.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Збірка на Рідну Школу.

На хрестинах малепького Евгена у п-ва Поливчаків присутні гості не забули за справу Рідної Школи і на руки кума Михайла Фецули злożили слідуючі жертви: В. Левчик $5.00; по $1.00: М. Фецуля, Павлина Пороховик, Марія Левчик, Іван Лешкович, Юрій Поливчак, А. Криховецький, С. Ядловський, Емиль Мамчак, Андрій Поливчак, Михайло Сухорський, Юдія Олекса, Олександер Олекса, Р. Слободян доложив $1.50. Разом $19.00.

Гроші єислано на Рідну Школу через Обединаппе.

Р. С.

—o—

ДЖОЛІЄТ, ИЛЛ.

На тов. „Просвіта" у Львові.

Громадянин Осип Кочан переслав до Обединання $33 від себе і призначив $25 як членську вкладку до „Просвіти". $5 переслав за надісланні книжки, а $3 передав на передплату журналу „Нова Хата".

Таких нам громадян більше, а то не було б темноти і гризні між нами і булаб своя держава.

—o—

ГЕМТРЕМК, МИШ.

З хрестин на бойову акцію.

На хрестинах в гром. Андрія Яремка промовив до чесних гостей при забаві гром. Крупка та згадав за ту боротьбу, що то її веде наша молодіж в старім краю, а яку то боротьбу звемо підпольною і революційною.

На допомогу тій боротьбі зложили гості $13.30, які відослано до Обединання.

Жертвували: М. Кузіна $2; по $1: А. Яремко, І. Крупка, М. Мартинюк, М. Гранковський, І. Мельник, Ст. Хомин, Т. Сенчук, Г. Терех, Ю. Щерба. К. Шостак; П. Болт 50 центів; С. Кривіцький 45 центів; М. Гевко 25 центів; решта дрібними.

Ів. Крупка.

—o—

БРІДЖПОРТ, КОНН.

З весілля на інвалідів.

На весіллю в пром. Івана Шевчука перевів збірку на допомогу інвалідам гром. Іван Глива і зібрав $9.20, які відослано до Обединання.

Жертвували: К. Рубанець $1.50; по $1: І. Глива, М. Галькевич, М. Будняк, Г. Бакай, І. Шевчук, а дрібними $2.70.

І. Г.

—o—

ВИЛМЕРДИНҐ, ПА.

На „Рідну Школу".

Гром. Йосиф Боришкевич перевів збірку на „Рідну Школу" і зібрав $10, які переслав до Обединання.

—o—

ЧЕСТЕРФІЛД, КОНН.

Збірка в церкві.

В церкві св. Івана Хрестителя переведено збірку на „Рідну Школу" і зібрано $12.25, які переслано до Обединання.

АМСТЕРДАМ, Н. И.

На сироти в краю.

В українській греко-кат. церквів в Амстердамі переведено збірку на допомогу сиротам в краю і зібрано $10,35, які відослано до Обединання.

ПОЗІР! HEMPSTEAD, L. I., N. Y.

УКР. ТОВ. ЗАПОР. СІЧ,
відділ 327 Укр. Народ. Союза,

— устроює —

ЗАБАВУ

В СУБОТУ, 22. ЧЕРВНЯ 1929 Р.

В ГАЛІ УКР. НАР. ДОМУ
при UNIONDALE AVE., & FRONT ST. HEMPSTEAD, L. I., N. Y.

Проситься всіх місцевих і позамісцевих Братів Українців прибути в нашу гарну околицю і забавитись разом з нами, де є свіже повітре і приємний краєвид. Отже ще раз просимо прийдьте і прийдіть на сю нашу першу сегорічну забаву, а не пожалуєте за участь. 142-3

Комітет.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ в дуже важній справі Стацька Петришина, має знаходитися в нойорській окрузі. Хто би про него знав або він прошу написати до:

ІВАН ЯРЧАК,
637 Jolie Alley, Johnstown, Pa. 140-5

ПОШУКУЮ своїх фамілиятів Майка і Теодора Петрик, перший давнише знаходився під адресою 7822 Erving Ave., W. Philadelphia, Pa., другий під адресою Теодор Петрик, G. Post Office, Berwick, Pa. Хтоб знав про них, або вони самі, прошу дуже повідомити чи не на адресу: MIKE MYCA, 8100 Western Ave., Ville St. Pierre, Montreal, Que., Canada. 141-2

ПРОДАЮ фарму 27 акрів, фармерство, мурований дім 8 кімнат, стодола, стайня, 2 курники, свинник, 1 корова, кури, і инша ків стації. Добра вода. Продаю фарму по дешеви, що нема кому робити. Ціна $2,200. Голоситися: 141-2

R. SHUROW,
R. F. D. 3, Box 117, Quakertown, Pa.

ХТО з Українців хоче їхати по літні вакації в здорову околицю Catskill Mountains, маю до винайму кімнати по приступній ціні. Вода до купання близько, свіжий і здоровий харч на місци. Прошу голоситися до: 139-4

A. PUZDRIAK,
R. F. D. 2, Box 94, Saugerties, N. Y.

ДО ВИНАЙМУ кімнати на літні вакації, гарна місцевість, вода до купання, харч з фарми, все свіже. По ближші інформації голоситися до:

Mr. Wm. TURSKI, 142-3
Box 66, Oakdale, Conn.

КІМНАТИ до винайму на фармі на літо, коло New London, при стейтовій дорозі, бос переходить що годинн, електрика в хаті і вода до купання. Голоситися: 141-4

IZYDOR TYTLA,
EAST LYME, CONN.

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ

похоронне заведення в Шікаго отворяє Іван Оленець. Обслуга точна і дуже уміркованні ціни. 140—

JOHN OLENEC,
2245 W. Huron Street, Chicago, Ill.
Тел. офісу: West 2056 Тел. домашний: Nevada 8585

DR. N. M. HNATYSHYN,
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ
2191 PROFESSOR STREET,
Tel. Atlantic 2054. CLEVELAND, O.
Проти Українського Банку.

INTERNATIONAL MOVING & EXPRESS CO.

Перевозимо меблі, пяна, в Нью Порку і околиці, а також в подальші місцевости, по найнижших цінах. Голосіться або кличте: 107—

M. ZORAWICK
438 E. 9th ST., NEW YORK CITY.
Tel. Stuyvesant 7950.

ПРОДАЄ ДОМИ
В МІСТІ НЬЮ ЙОРКУ
Українська Фірма
S. FESOLOWICH & N. KOBZISTY.
EXCHANGE REALTY CO.,
41 East 7th St., New York City.
Tel. Orchard 9677. 16—

КОЛИ ІДЕТЕ НАД МОРЕ ДО ВАРЛДВУД, Н. ДЖ.
ТАК ВСТУПІТЬ ДО ГОТЕЛЮ
GRENOBLE HOTEL - CAFE
222 E. SCHELLENGER AVENUE,
WILDWOOD, N. J.
Bell Phone 459.
якого властителями є Українці
ВИШИВАНКИ і РОСОЛОВИЧ.
Винаймать мешкання для поодиноких осіб і родин.
КУХНЯ ПЕРВОРЯДНА.
Всяка вигода. Ціни дешеві.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET,
NEW YORK CITY.
Telephone: Orchard 2568
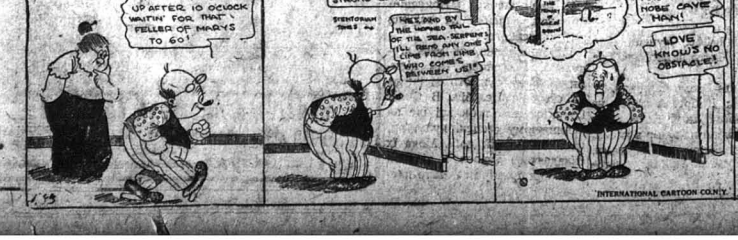
В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"